

Oponentský posudek disertační práce PhDr. Drahomíra Suchánka (Ústav světových dějin FF UK) „Vrchol otonsko-sálského systému říšské církve (Vztahy *imperia* a *sacerdotia* na přelomu prvního a druhého tisíciletí)“, 283 s. rkp., 8 obrazových příloh.

PhDr. Drahomír Suchánek si ve své disertační práci vytkl cíl analyzovat fenomén úzkého sepletí říšské církve a královské moci na přelomu 10. a 11. století, posoudit jeho výlučnost a zamyslet se nad dosavadními interpretacemi tématu v historické vědě; zejména zda jsou některé teze oprávněné a odpovídají reálným poznatkům, získaným analýzou a kritikou příslušných pramenů. Rozhodl se přispět tak k diskusi, vedené v posledních dvaceti letech v odborných kruzích a provázené určitými pochybnosti. Zaměřil se konkrétně na období vlády Oty III. a Jindřicha II. Vyslovil hypotézu, že uvedené období obsahuje znaky zlomu i kontinuity, které si však neprotiřečí, a pokusil se ji dokázat na základě studia pramenů a odborné literatury. Úvodem se odvolal na slova Theodora Schiefera, který poznamenal, že člověk 11. století neměl *vztah* k církvi, neboť byl vevázán pevnou sítí vztahů dovnitř církve, byl její součástí. Přesto lze nalézt v konání Oty III. a Jindřicha II. momenty, které lze označit jako utváření *vztahů* mezi panovníkem a říšskou církví.

Obsáhlá práce je založena na důkladném studiu pramenů a odborné literatury, kterou D. Suchánek v úvodních partiích zevrubně komentuje, srovnává a hodnotí. Autor disertace konstatoval, že pro zvolené období se dochovala dostatečná pramenná základna i značné množství odborné literatury. Pramennou základnu při jejím hodnocení rozdělil podle důležitosti na kroniky a anály, životopisy, královské listiny a diplomy, papežská privilegia a výnosy, dokumenty právního charakteru a korespondenci. Jde především o prameny, vydané v nejznámějších edicích, např. MGH aj. V V. kapitole práce, Systém, říšské církve, hodnocení a příčiny, se autor zabývá rovněž panovnickou sakralitou, a to v podkapitole a) na základě rozboru dobové malby (figurálního zobrazení). Využívá přitom rukopisy, uložené ve Staatsbibliothek v Mnichově, např. Reichenašský evangeliář, nebo v Bamberku (Bamberská apokalypsa) a další. Z textu vyplývá, že autor pracoval jak s reprodukcemi originálu pramene (např. s. 221 – fol. 23r – viz příloha obr. č. 2), tak i s reprodukcemi vyobrazení z citované literatury (s. 221, pozn. 21). Originály rukopisů, z nichž byly některé přílohy reprodukovány, by pak podle mého soudu měly uvedeny rovněž v kapitole Prameny a literatura (s. 253 práce), rozdělené v takovém případě na rukopisy a edice, anebo samostatně na s. 237 nn.

V souvislosti s kapitolou o pramenech a literatuře ještě malou poznámku k terminologii:

Na s. 5 autor hovoří o *pramenné základně, sekundární literatuře a pramenech primární důležitosti* (uvádí kroniky a anály). Na s. 9 uvádí: Vedle *pramenů* byla nezbytnou pomůckou ...*sekundární literatura*. Na s. 13 zmiňuje *primární a sekundární literaturu*. Doporučuji se v dalším výzkumu přidržit spíše tradičního členění na *prameny a literaturu* (jak je nakonec nazvána i příslušná kapitola na s. 253). Tzv. primární literatura pak náleží do pramenů – edic a sekundární literatura do literatury.

Za nejšťastnější nepovažuji použití názvu menší kapitoly, následující za *Úvodem*, a to *Metodická a technická poznámka*. Pod hlavičku metod a metodiky samozřejmě patří prezentování způsobu práce s prameny a literaturou, ale i se zeměpisným názvoslovím a s teritoriálním vymezením - jde o interdisciplinární pracovní postupy; je přínosné, že autor věnoval pozornost i této, zdánlivě druhotné problematice. Postačilo by však kapitolu nazvat jen *Metody*. Pod pojmem *technická poznámka* si lze přestavit spíše způsob zpracování rukopisu (typ písma, grafika, vazba, obrazové přílohy, CDROM apod.)

Disertace je strukturována do pěti hlavních kapitol v časovém rozsahu cca 980 (994)-1024 s rekapitulací let 919-994. Kapitoly se zabývají otonsko-sálským systémem říšské církve, historickými a ideovými kořeny královské moci od nástupu saské dynastie do regentství za Otu III., obdobím vlády Oty III. a obdobím vlády Jindřicha II. s vazbami na základní téma práce. Zvolené strukturování tématu do jednotlivých kapitol je uvážlivé a koncepční. Autor věnoval pozornost podrobné charakteristice Oty III. a Jindřicha II., jejich rodinnému zázemí, „spolupracovníkům“, církevní politice. Porovnával postoje a přístupy obou panovníků k církvi, zabýval se prezentací jejich osobností a stanovením církevních priorit a motivů aktérů při jednání v církevní oblasti.

V poslední kapitole D. Suchánek stručně shrnul a zhodnotil aktivity Oty III. a Jindřicha II. ve vztahu k církvi, poukázal na příčiny, zakládající posuny v těchto vztazích a analyzoval panovnickou sakralitu z hlediska rozboru figurální malby, liturgických a svátostných úkonů krále. Poukázal i na eschatologický moment (naléhavost uspořádání vztahů *na konci věků*). Teorie zlomovosti období spolu s kontinuitou, vyslovená úvodem, v závěru zmíněna není, vyplývá však ze shrnutí studované problematiky.

Jednotlivé kapitoly, obsahující hlavní partie práce, jsou zpracovány systémově, s pochopením problematiky a s hlubokou znalostí tématu. Poznámkový aparát je přiměřený, práci nezahlučuje, avšak poskytuje všechny potřebné údaje.

Jazykový styl disertace je vysoce odborný, přesto však kultivovaný a čtivý. Po formální stránce je disertace zpracována odpovídajícím způsobem, v textu se vyskytuje nepatrné množství překlepů, za něž lze považovat i termín *mandrola* (mandorla) na s. 251.

Přes nastíněná doporučení či menší připomínky je zřejmé, že D. Suchánek je schopen analýzy problému a formulace exaktních závěrů na úrovni, požadované pro získání vědecké hodnosti Ph.D. Prokázal širokou škálu znalostí ke zvolené tematice, sledovanou v nadregionálních souvislostech a založenou na studiu dobových pramenů i odborné literatury. Uvedené poznámky mají jednoznačně povahu doporučení a kvalitu disertační práce v žádném případě nesnižují.

Disertační práci PhDr. Drahomíra Suchánka doporučuji k obhajobě.

doc. PhDr. Eva Semotanová, DrSc.

Historický ústav AV ČR

Prosecká 76, 190 00 Praha 9